

EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 1.10.2026
COM(2026) 524 final

2026/0300 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

**Euroopa Liidu nimel võetava seisukoha kohta Maailma Kaubandusorganisatsiooni
peanõukogus seoses Euroopa Liidu taotlusega pikendada Lääne-Balkani riikidele
ühepoolseid kaubandussoodustusi võimaldavat erandit**

SELETUSKIRI

1. KAVANDATAV REGULEERIMISESE

Käesolev ettepanek käsitleb otsust, millega määratakse kindlaks liidu nimel Maaailma Kaubandusorganisatsiooni (edaspidi „WTO“) peanõukogus võetav seisukoht seoses sellise otsuse kavandatud vastuvõtmisega, millega pikendatakse WTO erandit, et lubada Euroopa Liidul (edaspidi „EL“) teha Lääne-Balkani riikidele ühepoolseid kaubandussoodustusi.

2. ETTEPANEKU TAUST

2.1. Maailma Kaubandusorganisatsiooni asutamisleping (Marrakechi leping)

Marrakechi leping, millega asutati Maailma Kaubandusorganisatsioon (edaspidi „WTO leping“), jõustus 1. jaanuaril 1995.

Euroopa Liit on lepingu osaline.

2.2. WTO ministrite konverents ja peanõukogu

WTO lepingu IV artikli lõike 1 kohaselt on ministrite konverents volitatud tegema otsuseid kõigis mitmepoolsete kaubanduslepingutega hõlmatud küsimustes.

WTO lepingu IV artikli lõike 2 kohaselt täidab ministrite konverentsi kohtumiste vahelisel ajal tema ülesandeid peanõukogu.

WTO lepingu IX artikli lõike 1 kohaselt teeb WTO otsuseid tavaliselt konsensuse alusel.

2.3. WTO peanõukogu kavandatav akt

WTO lepingu IX artikli lõike 3 kohaselt võib erakorralistel asjaoludel peatada liikmele kehtestatud kohustuse.

ELi taotlusel võib WTO peanõukogu võtta vastu otsuse pikendada kehtivat WTO erandit, et EL saaks Lääne-Balkani riikidele teha ühepoolseid kaubandussoodustusi (edaspidi „kavandatav akt“).

Praegune erand kaotab kehtivuse 31. detsembril 2026. Seega on kavandatava akti eesmärk pikendada erandit kuni 31. detsembrini 2031.

Kavandatav akt muutub WTO liikmetele siduvaks vastavalt WTO lepingu IX artikli lõikele 3 ja II artikli lõikele 2.

3. LIIDU NIMEL VÕETAV SEISUKOHT

16. detsembril 2025 võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu vastu määruse (EL) 2025/2014,¹ millega muudetakse määrust (EL) 2024/823 erandlike kaubandusmeetmete kohta stabiliseerimis- ja assotsieerimisprotsessis osalevate või sellega seotud maade ja territooriumide suhtes. Sellega nähti ette sooduskorra pikendamine kuni 31. detsembrini 2030.

Kaubandussoodustused kehtestati nõukogu määrusega (EÜ) nr 2007/2000²; hiljem on neid mitu korda muudetud ja pikendatud.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2025. aasta määrus (EL) 2025/2014, millega muudetakse määrust (EL) 2024/823 erandlike kaubandusmeetmete kohta stabiliseerimis- ja assotsieerimisprotsessis osalevate või sellega seotud maade ja territooriumide suhtes (ELT L, 2025/2014, 22.12.2025).

² EÜT L 240, 23.9.2000, lk 1. Määrust on viimati muudetud määrusega (EÜ) nr 530/2007 (ELT L 125, 15.5.2007, lk 1), mis on kodifitseeritud nõukogu 30. novembri 2009. aasta määrusega (EÜ) nr 1215/2009 (ELT L 328, 15.12.2009, lk 1).

Kui 1994. aasta üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe (GATT 1994) I artikli lõike 1 ja GATT 1994 XIII artikli kohaseid kohustusi vajalikus ulatuses ei peatataks, peaks EL ühepoolsete kaubandussoodustustega ette nähtud kohtlemist laiendama kõigile WTO liikmetele.

Seetõttu peab EL esitama taotluse pikendada veel viie aasta võrra, kuni 31. detsembrini 2031 liidu poolt Lääne-Balkani riikidele antud ühepoolsete kaubandussoodustustega seotud erandit vastavalt WTO lepingu IX artikli lõikele 3. Lisaks nimetatud taotluse esitamisele peaks EL toetama selle vastuvõtmist WTO peanõukogus.

See oleks viies kord, kui pikendatakse algselt 8. detsembril 2000 kestusega kuni 31. detsembrini 2006³ võimaldatud ja viimati 28. juulil 2021⁴ pikendatud erandit. Algse erandi ja selle kehtivusaja pikendamise põhjuseks on piirkonna jätkuvalt raske majanduslik olukord ning see, et liidu poolt kõnealustele riikidele võimaldatav sooduskohtlemine sooduskohtlemisele kuuluvate toodete suhtes on ette nähtud majandusarengu toetamiseks vastavalt GATT 1994 eesmärkidele.

4. ÕIGUSLIK ALUS

4.1. Menetlusõiguslik alus

4.1.1. Põhimõtted

Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikli 218 lõikega 9 on ette nähtud võtta vastu otsused, millega „kehtestatakse lepingus sätestatud organis liidu nimel võetavad seisukohad, kui asjaomasel organil tuleb vastu võtta õigusliku toimega akte, välja arvatud õigusaktid, millega täiendatakse või muudetakse lepingu institutsioonilist raamistikku.“

Mõiste „õigusliku toimega aktid“ hõlmab akte, millel on õiguslik toime asjaomase organi suhtes kehtiva rahvusvahelise õiguse normide alusel.

4.1.2. Kohaldamine käesoleval juhul

WTO peanõukogu on lepinguga, st WTO lepinguga ettenähtud organ.

Akt, mille peanõukogu peaks vastu võtma, on õigusliku toimega akt. Kavandatav akt on rahvusvahelise õiguse alusel siduv vastavalt WTO lepingu II artikli lõikele 2 ja IX artikli lõikele 3.

Kavandatava aktiga ei täiendata ega muudeta lepingu institutsioonilist raamistikku.

Seega on kavandatava otsuse menetlusõiguslik alus ELi toimimise lepingu artikli 218 lõige 9.

5. MATERIAALÕIGUSLIK ALUS

5.1. Põhimõtted

ELi toimimise lepingu artikli 218 lõike 9 kohase otsuse materiaalõiguslik alus sõltub eelkõige selle kavandatava akti eesmärgist ja sisust, mille kohta liidu nimel seisukoht võetakse.

5.2. Kohaldamine käesoleval juhul

Kavandatava akti peamine eesmärk ja sisu on seotud ühise kaubanduspoliitikaga.

Seepärast on esildatud otsuse materiaalõiguslik alus ELi toimimise lepingu artikli 207 lõike 4 esimene lõik.

³ WT/L/380.

⁴ WT/L/1114.

6. JÄRELDUS

Esildatud otsuse õiguslik alus peaks olema ELi toimimise lepingu artikli 207 lõike 4 esimene lõik koostoimes artikli 218 lõikega 9.

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

Euroopa Liidu nimel võetava seisukoha kohta Maailma Kaubandusorganisatsiooni peanõukogus seoses Euroopa Liidu taotlusega pikendada Lääne-Balkani riikidele ühepoolseid kaubandussoodustusi võimaldavat erandit

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 207 lõike 4 esimest lõiku koostoimes artikli 218 lõikega 9,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

ning arvestades järgmist:

- (1) Liit sõlmis Maailma Kaubandusorganisatsiooni asutamislepingu (edaspidi „WTO leping“) nõukogu otsusega 94/800/EÜ¹ ja see jõustus 1. jaanuaril 1995.
- (2) WTO lepingu II artikli lõikes 2 on sätestatud, et lisades 1, 2 ja 3 sisalduvad lepingud ning neile lisanduvad õigusaktid (edaspidi „mitmepoolsed kaubanduslepingud“), sealhulgas 1994. aasta üldine tolli- ja kaubanduskokkulepe (GATT 1994), on käesoleva lepingu lahutamatu osa ja siduvad kõigile liikmetele.
- (3) WTO lepingu IV artikli lõike 1 kohaselt võib ministrite konverents võtta vastu otsuseid kõigis mitmepoolsete kaubanduslepingutega hõlmatud küsimustes. Ministrite konverents koosneb kõigi liikmete esindajatest ja see tuleb kokku vähemalt kord kahe aasta jooksul. WTO lepingu IV artikli lõike 2 kohaselt täidab ministrite konverentsi kohtumiste vahelisel ajal tema ülesandeid peanõukogu. WTO lepingu IX artikli lõike 1 kohaselt teeb WTO tavaliselt otsuseid konsensuse alusel.
- (4) Vastavalt WTO lepingu IX artikli lõikele 3 võib ministrite konverents erakorralistel asjaoludel teha otsuse peatada liikmele WTO lepingus või mis tahes mitmepoolses kaubanduslepingus kehtestatud kohustus.
- (5) Algselt tehti liidule erand GATT 1994 I artikli lõikest 1 tulenevatest kohustustest 8. detsembril 2000 kehtivusega kuni 31. detsembrini 2006²; viimati pikendati erandit 28. juulil 2021 kehtivusega kuni 31. detsembrini 2026³ ulatuses, mis võimaldab liidul kohaldada sooduskohtlemist Lääne-Balkani riikidest pärit sooduskohtlemisele kuuluvate toodete suhtes.
- (6) 16. detsembril 2025 võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu vastu määruse (EL) 2025/2014, millega muudetakse määrust (EL) 2024/823 erandlike kaubandusmeetmete kohta stabiliseerimis- ja assotsieerimisprotsessis osalevate või sellega seotud maade ja

¹ Nõukogu 22. detsembri 1994. aasta otsus 94/800/EÜ, mis käsitleb Euroopa Ühenduse nimel sõlmitavaid tema pädevusse kuuluvaid küsimusi puudutavaid kokkuleppeid, mis saavutati mitmepoolsete kaubanduslääbirääkimiste Uruguay voorus (1986–1994) (EÜT L 336, 23.12.1994, lk 1).

² WT/L/380.

³ WT/L/1114.

territooriumide suhtes. Sellega nähti ette sooduskorra pikendamine kuni 31. detsembrini 2030⁴.

- (7) Taotlus pikendada WTO erandit, et võimaldada Lääne-Balkani riikidele ühepoolseid kaubandussoodustusi, on põhjendatud, kuna piirkonna majanduslik olukord on jätkuvalt raske ning liidu poolt kõnealustele riikidele võimaldatav sooduskohtlemine sooduskohtlemisele kuuluvate toodete suhtes on ette nähtud majandusarengu toetamiseks vastavalt GATT 1994 eesmärkidele, mitte aga teiste WTO liikmete kaubanduse takistamiseks. Erakorralised asjaolud, mis õigustavad GATT 1994 I artikli lõike 1 ja XIII artikli kohast erandi pikendamist, kehtivad seega endiselt.
- (8) Kuna liidu poolt Lääne-Balkani riikidele antavate ühepoolsete kaubandussoodustustega seotud erandi pikendamine on WTO liikmetele siduv, on asjakohane kindlaks määrata liidu nimel WTO peanõukogus võetav seisukoht,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Liidu nimel Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) peanõukogus võetav seisukoht on taotleda liidu poolt Lääne-Balkani riikidele antavate ühepoolsete kaubandussoodustustega seotud kehtiva WTO erandi pikendamist kuni 31. detsembrini 2031 ja toetada selle taotluse vastuvõtmist.

Artikkel 2

Käesolev otsus on adresseeritud komisjonile.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2025. aasta määrus (EL) 2025/2014, millega muudetakse määrust (EL) 2024/823 erandlike kaubandusmeetmete kohta stabiliseerimis- ja assotsieerimisprotsessis osalevate või sellega seotud maade ja territooriumide suhtes (ELT L, 2025/2014, 22.12.2025).